

CHET EL INNOVATSION TEXNOLOGIYALARINI PROFESSIONAL TA'LIMDA QO'LLASH

Maxkamova Oltinoy Mirzarahim qizi

Gavxaroy Xolmatova Egamberdi qizi

Annotatsiya. Ushbu maqolada professional ta'lim muassasalarida chet el innovatsion texnologiyalaridan foydalanish orqali samaradorlikka erishish shartlari muhokama etiladi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, innovatsion faoliyat, innovatsion jarayonlar, bilimlar iqtisodiyoti.

KIRISH

Ayni paytda innovatsion faoliyat bo'yicha bir qator kamchiliklar mavjudligini qayd etish joiz. *Birinchidan*, ilmiy va innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun mas'ul vazirlik va idoralar o'rtasidagi o'zaro hamkorlik lozim darajada emas, ilmiy-tadqiqot muassasalar va laboratoriyalar faoliyati lozim darajada muvofiqlashtirilmaganligi; *ikkinchidan*, ilmiy faoliyat natijalarini tijoratlashtirish past darajada ekanligi; *uchinchidan*, innovatsion menejment sohasida texnologiyalar transferini faol ilgari surish va amalga oshirishga qodir yuqori malakali mutaxassislarning yetishmasligi; *to'rtinchidan*, ilmiy va innovatsion faoliyatni davlat tomonidan moliyalashtirish samarali va shaffof emas, budjetdan tashqari va xususiy jamg'armalar mablag'larini jalb etishni rag'batlantirish mexanizmlari mavjud emasligi.

ADABIYOTLAR SHARHI

“Innovatsiya” tushunchasi o'zining yangi hayotini “innovatsion kombinatsiyalar”ni tahlil qilish, iqtisodiy tizimlarning rivojlanishidagi o'zgarishlar natijasida XX-asrning boshida Avstriyalik iqtisodchi Y.Shumpeterning ilmiy ishlarida boshlagan. Shumpeter 1900-yillarda iqtisodda ushbu termini ilmiy qo'llashga kiritgan dastlabki olimlardan hisoblanadi. O'zining “ijodiy halokat”

nazariyasi asosida innovatsion jarayonlarni o'rganib chiqdi va tadbirkorlarning faoliyatini yangi mahsulot va xizmatlarni yaratishda mavjud narsalardan foydalanishni boshqa zamonaviy usullar sifatida ko'rib chiqishni taklif qildi [5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

O'rta maxsus professional ta'lim texnikumlarda umumiy o'rta, o'rta maxsus, boshlang'ich professional va o'rta professional ta'lim negizida davlat buyurtmasi yoki to'lov-shartnoma asosida kasblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda, davomiyligi kamida ikki yil bo'lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllari bo'yicha amalga oshirilishi belgilangan.

Professional ta'lim tizimini ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirish, boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim bosqichlarini joriy etish orqali mehnat bozori uchun malakali raqobatbardosh kadrlar tayyorlash hamda mazkur jarayonga ish beruvchilarni ham keng jalb etishdan iborat.

Hozirgi kunda ta'lim-tarbiya jarayonida interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogika va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida yo'nalishga bo'lgan qiziqishi kundan-kunga kuchayib bormoqda, Bunday bo'lishining sabablaridan biri shu vaqtga qadar ananaviy ta'limda talim oluvchilarni faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarni o'zlari izlab topishlariga, mustaqil o'rganishi taxlil va xatto xulosalarni o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi, hamda nutqi ravon shakllanadi, dunyo qarashi kengayadi. Ta'lim beruvchi bu jaryonda shaxsiy shakllanishi, rivojlanishi, bilim olishi, tarbiyalanishiga zamin yaratadi va shu bilan birga boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik vazifasini bajaradi.

Innovatsion texnologiya ta'lim berish bilan birga tarbiyaning ham roli yuqori ekanligini ko'rsatib beradi, bunda:

- Jamoa bilan ishlash;
- Xushmuomilalik;
- Xushfe'llik;
- O'zgalar fikriga hurmat;

- Faollik
- Raxbarlik faoliyatini shakllantirish ;
- Dunyoqarashining kengaytirish;
- Nutqning ravon va tekis bo'lishi;
- Jamoaviy izlanish ;
- Tortinmasdan o'z fikrini aytish vujudga keladi.

Demak, innovatsion texnologiya asosida ilmiy konsepsiya ta'lim - tarbiya orqali ta'lim oluvchilarda maqsadga erishi uchun falsafiy, psixologik, ijtimoiy-pedagogik va didaktik asoslarni qamrab oladi. U ta'lim- tarbiya va o'quvchi shaxsini rivojlantirilishini loyihalashtirish, amalga oshirish, natijalarini nazorat qilib baholashdan iborat uzviy bog'liq bosqichlarini o'z ichiga qamrab oladigan tizim.

Texnologiya, shakl, metodlari va treninglari "Aqliy xujum" guruhlararo ishlarda qo'llaniladi, o'qituvchi savol mavzusi muhokama muammoni hal etish asosida tashkil etiladi . Bu turli g'oyalar ilhom bilan ishlash, ishga qizg'inlik va rag'batlantirishga yetaklovchi metoddir [5].

"MULOQOT" treningi –dars jarayonida mustaqil fikrlashga, erkin holda bayon etish, bahslashish madaniyatni tarbiyalashga qaratilgan bo'lib kichik guruhlarda o'tkaziladi .

"BUMERANG" texnologiya–dars jarayonida darsdan tashqari turli adabiyotlar matnlar bilan ishlash o'rganilgan mavzuni yodda saqlash, so'zlab berish fikrini erkin bayon etish asosida tashkil etiladi va bir dars davomida barcha o'quvchilar baholanadi.

"F S M U" texnologiyasi –fikrini bayon etish, fikr bayoniga sabab, sababni tushuntiruvchi misol (isbot) fikrni umumlashtirish asosida tashkil etiladi .

"VEER" texnologiyasi –bunda mavzuning turli tarmoqlari bo'yicha bir yo'la axborot beriladi har biri tomonlari, afzallik fazilatlar va kamchiliklari foyda va zararlari belgilanadi. Bunda tanqid, tahlil, aniq fikr og'zaki shaklda bayon etiladi va himoya qilinadi .

XULOSA VA MUNOZARA

Yuqoridagilar asosida quyidagilarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir:

- jamiyatda “innovatsiya” va “innovatsion faoliyat” tushunchalarini mazmun va mohiyatini anglashi uchun zarur bo‘lgan bilim. Ko‘nikma va malakalar bilan qurollantirish ko‘lamini kengaytirish;
- yangi qabul qilingan “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonunning mazmun va mohiyatini ommaga yetkazish borasidagi ishlarni yanada jadallashtirish;
- innovatsion infratuzilmaning sub’ektlari innovatsion texnologik park, texnologiyalar transferi markazi, innovatsion klaster, venchur tashkiloti, innovatsiya markazi kabilar o‘rtasida ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarni jadal rivojlanishini ta’minlash;
- innovatsion klasterlar faoliyatlarini tizimli tashkil etish kabilarni amalga oshirish natijasida Respublikada innovatsion faoliyat yanada rivojlanadi va uning oqibatida innovatsion faoliyatning sifati va samaradorligi ta’minlanadi. Yangi innovatsiyalar paydo bo‘ladi, insonlar yangilikka intiladilar.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasining “Innovatsion faoliyat to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-630-son.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. 23.09.2020 yil O‘RQ- 637-son.
3. Otaqulovich, K. K. (2021). MUSEUM EXHIBITIONS AND EXHIBITIONS IN UZBEKISTAN ARE WORLDWIDE. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(5), 342-346.
4. Khosiyatov, K. O. (2020). The influence of the museum of local lore in Karshi on the spirituality of young people. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 06 (86), 686-692.
5. Khosiyatov, K. O. (2019). HISTORY OF KASHKADARYA MUSEUM CULTURE. *Theoretical & Applied Science*, (12), 223-226.

6. Хосиятов, Х. О. (2023). Қашқадарё Ва Сурхондарё Вилоятлари Музейларида Кўргазмаларни Ташкил Этиш Жараёнлари. *Miasto Przyszłości*, 36, 225-229.
7. Хосиятов, Х. (2023). Жанубий Ўзбекистон музейларида халқаро ташкилотлар ва хорижий мамлакатлар билан ўзаро алоқалар. *Марказий Осиё тарихи ва маданияти*, 1(1), 509-512.
8. Baydedayev A., Mamadazimov M., Djorayev M va boshq. Maktabda fizika va astronomiya o'qitish. Metodologik va dunyoqarash aspektlari. - T.: O'qituvchi, 1994.
9. Elchiboyeva, N., & Tursunnazarova, E. T. (2022). TEACHING GRAMMAR THROUGH AUTHENTIC TEXTS. *THE ROLE OF SCIENCE AND INNOVATION IN THE MODERN WORLD*, 1(2), 205-207.
10. Yusubjonova, M. I., Vallamatova, S. S., & Tursunnazarova, E. T. (2022). CONSECUTIVE TRANSLATION AND ITS PECULARITIES. *THE ROLE OF SCIENCE AND INNOVATION IN THE MODERN WORLD*, 1(2), 50-55.
11. Tursunnazarova, E. T. (2022). THE USE OF LITERATURE IN THE LANGUAGE CLASSROOM. *THE ROLE OF SCIENCE AND INNOVATION IN THE MODERN WORLD*, 1(2), 196-200.
12. Yuldasheva, N. E., Yusupova, S. T., Bakhtiyarov, M. Y., Abdujabborova, M. A., & Abdurashidova, N. A. (2021). Pragmalinguistic aspects of compound nouns in English and Uzbek. *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), 1431-1438.
13. Yakubovich, B. M. (2021). The role of transposition in the derivation of related words. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*, 11(1), 301-308.
14. Kodirova, N. A. (2021). Syntactic and semantic analysis of trivalent syntactic units. *Science and Education*, 2(Special Issue 2), 114-117.

15. Ochilova, N. (2023). SHAPING THE THINKING OF YOUTHS BY PROMOTING THE IDEA OF NATIONAL RECOVERY-NATIONAL UPGRADE. *Development of pedagogical technologies in modern sciences*, 2(10), 75-79.
16. Очилова, Н. (2023). РОЛЬ ЧТЕНИЯ В ДУХОВНОМ И ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОМ ВОСПИТАНИИ МОЛОДЕЖИ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА. *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования*, 2(6), 74-77.
17. Очилова, Н. Р. (2023, April). ЯНГИ РЕНЕССАНС ДАВРИДА ЛИДЕРЛИК ҚОБИЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОРҚАЛИ ЁШЛАРНИНГ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШ. In *INTERNATIONAL CONFERENCE: PROBLEMS AND SCIENTIFIC SOLUTIONS*. (Vol. 2, No. 3, pp. 92-101).
18. Ochilova, N. R. (2023). TYPOLOGY OF CIVILIZATIONS. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(12), 121-127.
19. Ochilova, N. R. (2023). THE IMPORTANCE OF MORAL EDUCATION OF YOUNG PEOPLE IN THE DEVELOPMENT OF NEW UZBEKISTAN. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(11), 25-28.
20. Ruzimuratovna, N. O. (2023). Shaping the Thinking of Youths by Promoting the Idea of National Recovery-National Upgrade. *American Journal of Science on Integration and Human Development*, 1(2), 40-42.
21. Адилова, Г. А. (2012). Этнографизмы в языке казахов, проживающих в Каракалпакстане. *Вестник Челябинского государственного университета*, (2 (256)), 5-8.
22. Agytaevna, A. G. (2023). FUNCTION OF LANGUAGE IN PRESERVATION OF NATIONAL ETHNO-CULTURAL INFORMATION (on the example of materials of the Kazakh

language). *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 16, 151-156.

23.Адилова, Г. А. ҚАРАҚАЛПАҚСТАН ҚАЗАҚТАРЫ ТІЛІНДЕГІ ТОЙ ДӘСТҮРЛЕРІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ ЖЕРГІЛІКТИ ЭТНОГРАФИЗМДЕР.

24.Seytniyazova, G., & Atashova, F. (2022). THE CATEGORY OF PLURALITY IN RUSSIAN AND ENGLISH LANGUAGES. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(1), 74-78.

25.Gafurov, B. Z. (2022). Analysis of medical version in texts of advertising of hygiene products in the fight against COVID-19 (on the material of Russian and Uzbek languages). *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*.

26.Gafurov, B. Z. (2021). Study of advertising texts in Russian on the topic of medical terminology. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies (IJPSAT)*.–Indonesia, 26(1), 586-590.

27.Гафуров, Б. З. (2021). АНАЛИЗ ЛИНГВОСТАТИСТИЧЕСКОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ АКЦЕНТНЫХ ФОНОВАРИАНТОВ ИМЕН СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ РУССКОГО ЯЗЫКА. *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, 4(1-1).

28.Gafurov, B. Z. (2021). Medical terminology in advertising text. *Scientific reports of Bukhara State University*, 5(3), 30-40.

29.Gafurov, B. Z. Similarities and differences of segment background options for Russian, Uzbek and English languages. *Monografia pokonferency jnascience, Research, development*, 26, 17-19.

30.Гафуров, Б. З. Тексты С Фоностилистическими Фоновариантами И Их Перевод (На Материале Узбекского Языка). *Ilm Нам Jamiyet*, 72.

31. O'zbekiston Respublikasining "Ilm-fan va ilmiy faoliyat to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-576-son.
32. Mirziyoev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – T.2018, 19-20-betlar.
33. Shumpeter J. Iqtisodiy rivojlanish nazariyasi. M., Direct-Media, 2017. 4.
34. Santo B. Innovatsiya va global intellektualizm // Innovatsiyalar. - 2016 yil - 9-son